

ТЕМА (№5)

Въпрос №5

Въпрос 5

ИКОНИ И ИКОНОПОЧИТАНИЕ

Втората Божия заповед стои в тясна връзка с първата. Докато в първата ни се внушава да познаем Бога и само Нему да служим, във втората ни се забранява да заменяме служението на Бога със служението на нещо друго, което не е Бог. "Не си прави кумир!". Кумирът е идол поставен на мястото на Бога. Кумирът е лъжливо божество, което измества истинския Бог!

Но няма може нещо да измести Бога? Не, разбира се, защото Бог е единственият всемогъщ Господар на вселената. Има обаче хора, които се опитват да заместят Бога с наше нисше и правят това нещо свой бог. Такива са били суеверните идолопоклонници. Като са престанали да служат на истинския Бог, те са се самонаказали с туй, че са взели да се покланят на истукани и да им принасят в жертва дори своите деца!

И евреите били склонни към идолопоклонството. Много пъти те отпадали от истинското богопочитание. За тях Псалмопевецът свидетелства "Смесиха се със езичниците и се научиха на техните дела; служиха на техните истукани, които бяха примка за тях и принасяха синовете си и дъщерите си жертва на бесовете /Пс. 105 : 35 - 37/. Типичен е случаят при планината Синай, където докато Мойсей се бавел да донесе плочите с 10-те Божии заповеди, народът не знаейки, какво е станало с него, си направил златен телец. Всички принесли пред него жертви и викали: "Ето, Израилу, твоят бог, който те изведе от египетската земя" /Изх 32:4/

Виждайки тази склонност към богоотпадане у носителите на истинската религия, Бог заповядал: "Не си прави кумир и никакво изображение на онова, що е горе на небето, що е долу на земята, що е във водата, под земята, не им се кланяй и не им служи! /Изх.20: 4 - 5/

На мнозина се струва съвсем несъмнено, че почитанието на Светите икони е грубо нарушаване на втората Божия заповед. Протестантите ни обвиняват в идолопоклонство поради нашето почитание на Светите икони.

Нека проникнем в смисъла на Втората Божия заповед, като направим сравнение между икона и идол. [Що е идол? - изображение на божество, което не съществува, но което се представя за съществуващо и иска да измести истинския Бог. Идолът следователно е измама, лъжлив образ за лъжливо божество, бесовска хитрост, с която се цени отклоняване на човеците от истинския Бог. Свети Апостол Павел говори, че "Идолът е нищо в света и че друг Бог няма, освен Единаго Бога" /Кор. 8:4/

Идолът обаче иска да отнеме славата, която принадлежи на Бога и да отклони суеверните хора от пътя на спасението. Чрез втората Божия заповед Господ ни внушава да не отпадаме от вярата в истинския Бог. Чрез нея той ни предпазва от гибел. Който си прави истукани, който им се кланя и им служи, смятайки ги за божества, отказва се от истинския Бог, потъпква Неговата слава и става идолопоклонец.

Такова богоотстъпление ли вършим ние, когато украсяваме храмовете и молитвените кътчета с икони и се молим пред тях? Не защото ние не превръщаме иконите в идоли и не ги почитаме заради самите тях, а заради ония овещени образи, които те представят. Иконата не въвежда в измама, както идолите, а говори на сърцето нещо истинно и вярно.

Такова ооооотстъпление ли вършим ние, когато украсяваме храмовете и молитвените кътчета с икони и се молим пред тях? Не защото ние не превръщаме иконите в идоли и не ги почитаме заради самите тях, а заради ония овеощени образи, които те представят. Иконата не въвежда в измама, както идолите, а говори на сърцето нещо истинно и вярно.

Иконата не е божество, но образ, който ни представя Бога, ангелите, светците или картина, която ни рисува някои свещени събития. С какво право ние рисуваме непостижимия Бог? Защо например в иконата на Св. Троица изобразяваме Бога Отца като старец с бели коси /Та няма такъв е Бог Отец?/, а от дясната Му страна второто лице на Св. Троица Божия Син, като по - млад мъж, над тях пък Светия Дух като гълъб? За да представяме така Бога ние имаме библейски основания. Бог в Своята същност е наистина непостижим. Той е дух, невидим, безкраен, всесъвършен. Но ето Той, Непостижимият е благоволил да се открива на някои свети мъже в достъпни видения, понятни за човешкото ограничено съзнание. Така например Св. пророк Данаил свидетелства: "Видях, че бидоха поставени престоли и седна Стариият по дни: облеклото му беше бяло като сняг, и космите на главата Му - като чиста вълна" /Дан 7:9/. Разбира се никой няма да каже, че тая картина, в която Данаил видял Бога Отца, изчерпва съдържанието на Неговата същност. Но все пак тя ни дава основание да рисуваме в относителна вярност Бога Отца като старец с бяла коса и брада. Бог Дух Свети рисуваме като гълъб, защото Той е благоволил да се яви при Кръщенето Господне на р. Йордан, или като огнени пламъчета на главите на апостолите, защото в такъв видим образ е слязъл над тях на Петдесетница. А второто лице на Св. Троица Божия Син ние рисуваме като човек, защото Той е благоволил, бидейки Бог, да стане човек, да приеме плът и да живее между хората! Рисуваме го от дясната страна на Бога Отца, понеже в Писанието тъй е казано за Него: "Господ се възнесе на небето и седна отдясно на Бога" /Марк 16: 19/

Тъй ги е видял в предсмъртните си видения и Св. първомъченик Стефан, свидетелствайки: "Ето виждам небесата отворени и Сина Човечески да стои отдясно на Бога" /Дея. 7:56/.

Иконите ни говорят истина, разкрига в Свещеното писание, разказана в неговите божествени страници, или взети от живота на Божиите угодници. Едни икони ни предават Св. Богородица с Богомладенеца на ръце. Други - разни сцени из дейността и чудотворството на Спасителя. Трети - събития от живота на светците или самите светци. Всичко това е истина. И като истина то силно действа върху душата на вярващия. То подхранва любовта към Бога и към Неговите угодници. То доближава до Бога. Тук най-добре се чувства разликата между идолите и иконите. Идолите отдалечават от Бога, иконите ни доближават до Него.

Слушайки това, протестантите може би ще се видят принудени да ни кажат: с изобразяването на Бога и разни свещени събития и лица най - сетне можем да се съгласим поради посочените библейски основания. Но защо, вие православните, целувате иконите, защо палите пред тях свещи и кандила, защо им кадите тамян, защо им се покланяте, защо се молите пред тях? Нали Исус Христос е казал, че "истинските поклонници ще се покланят на Отца с дух и с истина" защото Отец иска такива да бъдат, които Му се покланят. Бог е дух, и тия, които Му се покланят, трябва да се покланят с дух и с истина" /Йоан. 4:23-24/.

Не се ли забранява тук всякакво почитание на икони и не се ли превръщате вие, православните, в истински идолопоклонници, като се кланяте пред дъските, платната, хартиите, на които са нарисувани иконите?

Какво означава да се покланяш на Бога с дух и с истина? То значи истински да почиташ Бога и да Го обичаш от цялото си същество, за Него да живееш, за Него да си готов да умреш.

Но означава ли това, че е забранено покланянето на Бога и по телесен начин? Съвсем не! Защото и сам Исус Христос се е молил не само с духа Си, но и с тялото Си като е коленичил с издигнати очи към небето и като е падал на лицето Си. /Мат 26:39/ /Лук.22:41/

Ако покланянето на Бога с дух и с истина означава отричане на външните форми на богопоклонението, тогава трябва да се отречат не само иконите, но и молитвите, и псалмите, и славословията, защото те съдържат думи, които са нещо не чисто духовно.

Бог никога не е забранявал нито в Стария, нито в Новия завет външното богопочитание, стига с него да е свързано и вътрешно духовно богопочитание. По същата причина Бог не е забранил правенето на религиозни изображения, а само правенето на кумири, на идолски изображения, които отклоняват човека от истинското богопочитание. Иначе Бог не би заповядал на Мойсей да направи изображения на два златни херувима и да ги постави над Ковчегата на завета, в който се пазели двете скрижали с десетте Божии заповеди /Изх. 25:18/

Когато ние в покаяние плачем пред иконите, не сме идолопоклонници, защото плачем пред Бога и пред светните Му, молим се на Бога и на светите Му. Целуваме ги, защото ги обичаме. Такива чувства изпитваме, когато гледаме например образа на нашия роден светец - Св. Иван Рилски. Ние дълбоко го почитаме и обичаме!

В тая почит и обич няма нищо идолопоклонническо.

Иконите са осветени от благодатта Божия, която почива върху тях. Те са светини! С тях не можем да се отнасяме като с обикновени предмети, а трябва да ги държим на почетно място. Това може да се стори на протестантите идолопоклонничество, но то съвсем не е така. Кажете на един протестант да стъпчи Библията с крак! Ще я стъпче ли? Защо той се отнася благоговейно към тия листи, към тая материя, от която е направена Книгата на книгите! Не е ли това идолопоклонство? Не защото, ако човек дълбоко се прекланя пред Божиите думи и откровения, не може да има пренебрежително отношение и към хартията, на която са написани. Така е и иконите

Иконите заслужават благоговейно отношение още и поради това, че много от тях са чудотворни.

Когато Исус Христос отивал да възкреси току що издъхналата дъщеря на Иаир, една безнадеждно болна кръвотечаща жена с голям труд си пробива път сред навалищата, която отвред притискала Спасителя, приближила се незабелязано до Него и си rekла: "Ако се допря само до дрехите Му ще оздравея" /Марк 5:28/ И тя действително с вяра се допряла до Него.

Какво правиш ти жено? Опомни се! Не е ли това идолопоклонство? Пред тебе е живият Христос, а ти чакаш помощ от дрехата Му?

Но Господ Исус не е упрекнал в идолопоклонство, а напротив похвалил вярата ѝ: "Дерзай, дъще, твоята вяра те спаси: иди си с миром!" /Лук. 8:48/

Почитанието на Свети икони е угодно Богу. Да почитаме Светите икони, които са изображения на истинския Бог и на Божиите угодници. Да си устроим молитвени кълчета в нашите домове и там пред техните образи да палим своето кандилче.

Връщайки се векове назад, ние виждаме, че преди IV век Християните употребявали символични изображения /Исус Христос във вид на риба, агнец, пастир; Св. Дух като гълъб, Църквата като кораб, християнската надежда като котва/, но още в края на III век под влияние на гръцко - римското сзичество християнските свещени места били украсявани с исторически образи.

В VII вселенски събор се изтъквало, че още Василий Велики /329 - 379/ отдавал почит на иконите и на светните

Във времето на византийския император Лъв III Исавриец /717 - 741/ виждал в иконопочитанието вреден за обществото обичай, считал го за суеверие.

На VII Вселенски събор иерусалимският патриарх отправил послание в защита на иконопочитанието.

Тържеството на православното настъпило, когато жената на Теофил, Теодора и майка ѝ Теокиста взели управлението в свои ръце /842 - 856/. Тя прекрати борбата против иконите. През месец февруари 842 г. в Цариград бил свикан събор, който под председателството на патриарх Методий потвърдил решението на седемте вселенски събора, възстановил иконопочитанието и предал на анагема иконоборците.